Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MICHAL BOBEK
της 29ης Απριλίου 2021 [1]

Υπόθεση C-852/19

Spetsializirana prokuratura
κατά
Ivan Gavanozov

[αίτηση του Spetsializiran nakazatelen sad
(ειδικού ποινικού δικαστηρίου, Βουλγαρία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις – Οδηγία 2014/41/ΕΕ – Ευρωπαϊκή εντολή έρευνας – Έρευνα σε κατοικία και επαγγελματικές εγκαταστάσεις και κατάσχεση ορισμένων αντικειμένων – Εξέταση του ενδιαφερομένου ως μάρτυρα – Απουσία ενδίκων μέσων στο κράτος μέλος εκδόσεως – Καλόπιστη συνεργασία – Αμοιβαία εμπιστοσύνη»

I. Εισαγωγή

1. Ο Ivan Gavanozov διώκεται ποινικά στη Βουλγαρία για αδικήματα σχετικά με τον φόρο προστιθέμενης αξίας (στο εξής: ΦΠΑ). Τα εν λόγω αδικήματα συνδέονται, κατά τα φαινόμενα, με τη συμμετοχή εικονικών εταιριών, συμπεριλαμβανομένης μιας εταιρίας που εδρεύει στην Τσεχική Δημοκρατία και του εκπροσώπου της, ο οποίος, πλέον, αποτελεί μάρτυρα στην ποινική διαδικασία.

2. Το Spetsializiran nakazatelen sad (ειδικό ποινικό δικαστήριο, Βουλγαρία), ήτοι το αιτούν δικαστήριο, διέταξε τη διενέργεια έρευνας στις επαγγελματικές εγκαταστάσεις της τσεχικής εταιρίας, τη διενέργεια έρευνας στην κατοικία του μάρτυρα, την κατάσχεση ορισμένων εγγράφων, εφόσον βρεθούν, και την εξέταση του μάρτυρα μέσω εικονοτηλεδιασκέψεως. Δεδομένου ότι η συλλογή αυτή αποδείξεων έπρεπε να γίνει στην Τσεχική Δημοκρατία, το αιτούν δικαστήριο έκρινε αναγκαία την έκδοση Ευρωπαϊκής Εντολής Έρευνας (στο εξής: ΕΕΕ).

3. Εντούτοις, η βουλγαρική νομοθεσία δεν προβλέπει την άσκηση οποιουδήποτε ενδίκου μέσου κατά των εθνικών ερευνητικών μέτρων ή κατά της ΕΕΕ που έχει εκδοθεί με βάση τα εν λόγω μέτρα. Δεδομένου ότι η εθνική έννομη τάξη δεν προβλέπει την άσκηση οποιουδήποτε αποτελεσματικού ενδίκου μέσου για την αμφισβήτηση της νομιμότητας ερευνών και κατασχέσεων, έχει κριθεί κατ' επανάληψη από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΔΔΑ) ότι το συγκεκριμένο κράτος μέλος παραβιάζει τις ελάχιστες

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

προϋποθέσεις του άρθρου 13 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (στο εξής: ΕΣΔΑ). Στο πλαίσιο αυτό, μπορεί να θεωρηθεί ότι η απουσία *οποιουδήποτε* ενδίκου μέσου στο κράτος μέλος *εκδόσεως* είναι συμβατή με την οδηγία 2014/41/ΕΕ περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σε ποινικές υποθέσεις[2] και με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης);

II. Νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

4. Η αιτιολογική σκέψη 22 της οδηγίας 2014/41 αναφέρει ότι: «Τα ένδικα μέσα που δύνανται να ασκηθούν κατά μιας ΕΕΕ θα πρέπει να είναι τουλάχιστον ισοδύναμα με τα προβλεπόμενα σε εγχώρια υπόθεση κατά του εκάστοτε ερευνητικού μέτρου. Σύμφωνα με την εθνική τους νομοθεσία, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν τη δυνατότητα άσκησης των ένδικων μέσων, μεταξύ άλλων ενημερώνοντας εγκαίρως κάθε ενδιαφερόμενο σχετικά με τις δυνατότητες και τους τρόπους αναζήτησης των ένδικων μέσων. […]».

5. Το άρθρο 1, παράγραφος 4, της οδηγίας 2014/41, ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία δεν μεταβάλλει την υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και νομικών αρχών, όπως κατοχυρώνονται στο άρθρο 6 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων υπεράσπισης των προσώπων τα οποία υπόκεινται σε ποινικές διαδικασίες, και δεν θίγει τις τυχόν υποχρεώσεις που βαρύνουν τις δικαστικές αρχές ως προς το θέμα αυτό.»

6. Το άρθρο 11 απαριθμεί τους λόγους μη αναγνωρίσεως ή μη εκτελέσεως. Η παράγραφος 1, στοιχείο στ′, ορίζει ότι η αναγνώριση ή η εκτέλεση μιας ΕΕΕ μπορεί να απορριφθεί εάν «υπάρχουν σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι η εκτέλεση του ερευνητικού μέτρου που αναφέρεται στην ΕΕΕ θα ήταν ασύμβατη με τις υποχρεώσεις του κράτους μέλους εκτέλεσης σύμφωνα με το άρθρο 6 ΣΕΕ και το Χάρτη».

7. Το άρθρο 14 της ίδιας οδηγίας, το οποίο περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο III με τίτλο «Διαδικασίες και διασφαλίσεις για το κράτος εκτέλεσης», επιγράφεται «Ένδικα μέσα». Το εν λόγω άρθρο ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι για τα ερευνητικά μέτρα που προβλέπονται στην ΕΕΕ είναι διαθέσιμα ένδικα μέσα ισοδύναμα με αυτά που προβλέπονται σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση.

2. Οι ουσιαστικοί λόγοι για την έκδοση της ΕΕΕ μπορούν να προσβληθούν μόνο με ένδικο μέσο ενώπιον του κράτους έκδοσης, με την επιφύλαξη των διασφαλίσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο κράτος εκτέλεσης.

3. Εφόσον δεν υπονομεύεται η ανάγκη διασφάλισης της εμπιστευτικότητας μιας έρευνας, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 19 παράγραφος 1, οι αρχές έκδοσης και εκτέλεσης λαμβάνουν τα ενδεδειγμένα μέτρα, ώστε να εξασφαλιστεί ότι παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τις δυνατότητες άσκησης των ένδικων μέσων βάσει του εθνικού δικαίου όταν προσήκει η εφαρμογή τους και σε χρόνο κατάλληλο ώστε να είναι εφικτή η αποτελεσματική τους άσκηση.

[2] Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014 (ΕΕ 2014, L 130, σ. 1).

4. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι τα χρονικά όρια για την άσκηση ένδικου μέσου είναι ίδια με αυτά που προβλέπονται σε παρόμοιες εγχώριες υποθέσεις και εφαρμόζονται με τρόπο που εγγυάται τη δυνατότητα αποτελεσματικής άσκησης των εν λόγω ένδικων μέσων από τα ενδιαφερόμενα μέρη.

5. Οι αρχές έκδοσης και εκτέλεσης ενημερώνουν η μία την άλλη σχετικά με τα ένδικα μέσα που ασκούνται κατά της έκδοσης ή της αναγνώρισης ή της εκτέλεσης μιας ΕΕΕ.

6. Νομική αμφισβήτηση δεν αναστέλλει την εκτέλεση του ερευνητικού μέτρου εκτός αν αυτό προβλέπεται σε παρόμοιες εγχώριες υποθέσεις.

7. Επιτυχής αμφισβήτηση της αναγνώρισης ή της εκτέλεσης μιας ΕΕΕ λαμβάνεται υπόψη από το κράτος έκδοσης σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο. Με την επιφύλαξη των εθνικών δικονομικών κανόνων, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, σε ποινικές διαδικασίες στο κράτος έκδοσης, κατά την εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων που συγκεντρώθηκαν δυνάμει μιας ΕΕΕ, γίνονται σεβαστά τα δικαιώματα της υπεράσπισης και η νομιμότητα της διαδικασίας.»

Β. Το βουλγαρικό δίκαιο

8. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, του Zakon za Evropeyskata zapoved za razsledvane (νόμου περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, στο εξής: ZEZR) (DV αριθ. 16 της 20ής Φεβρουαρίου 2018) ορίζει τις «προϋποθέσεις για την έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας» ως εξής:

«Η αρμόδια αρχή του άρθρου 5, παράγραφος 1, προβαίνει στην έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας κατόπιν κατά περίπτωση εξετάσεως, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

1. Η έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας είναι αναγκαία και προσήκουσα για την εξυπηρέτηση του σκοπού της ποινικής διαδικασίας, λαμβανομένων υπόψη των δικαιωμάτων του υπόπτου ή κατηγορουμένου.

2. Τα ερευνητικά και λοιπά διαδικαστικά μέτρα για τα οποία εκδίδεται ευρωπαϊκή εντολή έρευνας μπορούν να εφαρμόζονται σε ανάλογες περιπτώσεις υπό τους αυτούς όρους βάσει του βουλγαρικού δικαίου.»

9. Ουδεμία διάταξη του ZEZR προβλέπει τη δυνατότητα προσβολής της εκδόσεως της ΕΕΕ.

10. Το άρθρο 161, παράγραφος 3, του Nakazatelno-protsesualen kodeks (κώδικα ποινικής δικονομίας, στο εξής: NPK) (DV αριθ. 86/05· ισχύον κείμενο κατά τον χρόνο της διάταξης περί παραπομπής DV αριθ. 83/19) ορίζει ότι «[σ]το πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας, η έρευνα και η κατάσχεση πραγματοποιούνται δυνάμει αποφάσεως του δικαστηρίου που έχει επιληφθεί της υποθέσεως».

11. Το άρθρο 341, παράγραφος 3, του NPK, καταργεί τη δυνατότητα προσφυγής κατά πράξεων πέραν αυτών που απαριθμούνται ρητώς. Επομένως, ο NPK δεν επιτρέπει την αμφισβήτηση αποφάσεων με τις οποίες διατάσσεται η εξέταση μαρτύρων ή η διενέργεια έρευνας και κατασχέσεως σε κατοικίες ή επαγγελματικές εγκαταστάσεις.

12. Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει περαιτέρω ότι το πρόσωπο το οποίο αφορά η έρευνα και η κατάσχεση ή η εξέταση μάρτυρα δεν έχει τη δυνατότητα προσβολής της αποφάσεως, καθόσον δεν έχει την ιδιότητα του μετέχοντος στη διαδικασία. Παραπέμπει στο άρθρο 318, παράγραφος 1, του

ΝΡΚ, κατά το οποίο «[η] διαδικασία ενώπιον του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου εκκινεί είτε κατόπιν υποβολής αντιρρήσεων από την εισαγγελική αρχή είτε μετά από την άσκηση προσφυγής εκ μέρους των μετεχόντων στη διαδικασία». Το άρθρο 253 του ΝΡΚ απαριθμεί ως μετέχοντες στη διαδικασία την εισαγγελική αρχή, τον κατηγορούμενο και τον συνήγορο υπερασπίσεως, τον εγκαλούντα και τον παριστάμενο για την υποστήριξη της κατηγορίας, τον πολιτικώς ενάγοντα και τον αστικώς υπεύθυνο.

III. Πραγματικά περιστατικά, διαδικασία ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και προδικαστικά ερωτήματα

13. Ο I. Gavanozov κατηγορείται για τη διεύθυνση εγκληματικής οργάνωσης σκοπός της οποίας ήταν ο μη καταλογισμός και η μη απόδοση ΦΠΑ σε ιδιαιτέρως μεγάλη κλίμακα. Στο πλαίσιο αυτό, μια τσεχική εταιρία φέρεται ότι εξέδωσε τέσσερα πλαστά τιμολόγια, τα οποία δεν αντιστοιχούσαν σε πραγματικές παραδόσεις αγαθών.

14. Κατά την προδικασία, δεν διατάχθηκαν ερευνητικά μέτρα προκειμένου να συλλεγούν αποδεικτικά στοιχεία εις βάρος της τσεχικής εταιρίας ή του μάρτυρα, ο οποίος είναι ο εκπρόσωπος της εν λόγω εταιρίας. Αποδείχθηκε ωστόσο ότι ο I. Gavanozov και ο μάρτυρας επικοινωνούσαν μεταξύ τους είτε μέσω διερμηνέα είτε στην αγγλική γλώσσα, καθόσον κανένας από τους δύο δεν ομιλούσε τη μητρική γλώσσα του άλλου.

15. Μολονότι ο μάρτυρας κλήθηκε δις προς εξέταση, δεν εμφανίστηκε, επικαλούμενος ανειλημμένες υποχρεώσεις. Αντ' αυτού, κατέθεσε υπόμνημα στην τσεχική γλώσσα, υποστηρίζοντας ότι, λόγω των γλωσσικών φραγμών, χρησιμοποιούσε διερμηνέα στις επαγγελματικές του επαφές με τον I. Gavanozov. Ο μάρτυρας δεν παρέστη ούτε στην ακροαματική διαδικασία που επακολούθησε, αλλά και δεν ενημέρωσε σχετικά με το πότε θα μπορούσε να παραστεί.

16. Η δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το αιτούν δικαστήριο περιέχει μια σύμβαση αποκλειστικής αντιπροσώπευσης, η οποία έχει συνταχθεί μόνο στη βουλγαρική γλώσσα, μεταξύ του I. Gavanozov και της τσεχικής εταιρίας (εκπροσωπούμενης από τον μάρτυρα). Η σύμβαση αυτή είναι υπογεγραμμένη από τον μάρτυρα και φέρει τη σφραγίδα της τσεχικής εταιρίας.

17. Το αιτούν δικαστήριο αποφάσισε ότι είναι αναγκαία η διεξαγωγή νέων αποδείξεων προκειμένου να εξακριβωθεί η πραγματική σχέση μεταξύ του I. Gavanozov και του μάρτυρα. Προς τούτο, το αιτούν δικαστήριο διέταξε τα ακόλουθα ερευνητικά μέτρα:

– τη διενέργεια έρευνας και κατασχέσεως στις εγκαταστάσεις της τσεχικής εταιρίας, προκειμένου να διαπιστωθεί αν η σύμβαση αποκλειστικής αντιπροσώπευσης περιλαμβάνεται στα έγγραφα της τσεχικής εταιρίας και αν έχουν καταρτιστεί άλλα έγγραφα σχετικά με την εκτέλεσή της·

– τη διενέργεια έρευνας και κατασχέσεως στην κατοικία του μάρτυρα, προκειμένου να διαπιστωθεί αν ο μάρτυρας φυλάσσει εκεί έγγραφα σχετιζόμενα με τη διωκόμενη πράξη·

– την εξέταση του μάρτυρα μέσω εικονοτηλεδιασκέψεως, καθόσον ο ισχυρισμός περί ανειλημμένων υποχρεώσεων ισοδυναμεί με άρνησή του να παραστεί στη Βουλγαρία για τη λήψη καταθέσεως.

18. Κατά το εθνικό δίκαιο, η απόφαση του εν λόγω δικαστηρίου είναι οριστική και δεν δύναται να προσβληθεί ούτε από τους μετέχοντες στη διαδικασία ούτε από τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα, ήτοι την τσεχική εταιρία ή τον μάρτυρα.

19. Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι τα ερευνητικά μέτρα πρέπει να εκτελεσθούν από τις κατά τόπον αρμόδιες τσεχικές αρχές, το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι για τη διενέργεια έρευνας και κατασχέσεως στα γραφεία της τσεχικής εταιρίας και την κατοικία του μάρτυρα καθώς επίσης και για τη λήψη καταθέσεως από τον εν λόγω μάρτυρα, είναι αναγκαία η έκδοση ΕΕΕ. Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητα της εθνικής νομοθεσίας με το δίκαιο της Ένωσης, δεδομένου ότι η συγκεκριμένη νομοθεσία δεν προβλέπει κανένα ένδικο μέσο κατά της εκδόσεως ΕΕΕ.

20. Εντός αυτού του πραγματικού και νομικού πλαισίου, το Spetsializiran nakazatelen sad (ειδικό ποινικό δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«Είναι συμβατή με το άρθρο 14, παράγραφοι 1 έως 4, το άρθρο 1, παράγραφος 4, και τις αιτιολογικές σκέψεις 18 και 22 της οδηγίας [2014/41], καθώς και με το άρθρο 47 και το άρθρο 7 του Χάρτη, σε συνδυασμό με το άρθρο 13 και το άρθρο 8 της [ΕΣΔΑ], εθνική ρύθμιση η οποία δεν προβλέπει ένδικο μέσο που να καθιστά δυνατή την προσβολή ευρωπαϊκής εντολής έρευνας με αντικείμενο τη διεξαγωγή έρευνας σε κατοικία και σε επαγγελματικές εγκαταστάσεις, την κατάσχεση ορισμένων αντικειμένων και την εξέταση μάρτυρα;

Είναι, υπό αυτές τις περιστάσεις, δυνατή η έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας;»

21. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η Τσεχική, η Γαλλική, η Ιταλική και η Αυστριακή Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

IV. Ανάλυση

22. Οι παρούσες προτάσεις είναι διαρθρωμένες ως ακολούθως. Θα ξεκινήσω αποσαφηνίζοντας το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41: μπορεί πράγματι να εφαρμόζεται η εν λόγω διάταξη τόσο στο κράτος εκτελέσεως όσο και στο κράτος εκδόσεως (υπό Α); Ακολούθως, θα στραφώ στον χαρακτήρα του ενδίκου μέσου που απαιτείται σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη και το άρθρο 47 του Χάρτη, λαμβανομένων υπόψη των ελάχιστων προϋποθέσεων που θέτει η ΕΣΔΑ και η νομολογία του ΕΔΔΑ (υπό Β). Η εξέταση του βασικού ζητήματος που θέτει το αιτούν δικαστήριο στην υπό κρίση υπόθεση καθίσταται εφικτή μόνο μετά από τις ανωτέρω διευκρινίσεις: ποιες συνέπειες έχει για την αρχή εκδόσεως το γεγονός ότι το εθνικό της δίκαιο δεν συμμορφώνεται προς τις ελάχιστες απαιτήσεις της ΕΣΔΑ, όπως έχει κριθεί επανειλημμένως από τη νομολογία του ΕΔΔΑ (υπό Γ);

23. Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 14 της οδηγίας 2014/41 αποτέλεσε ήδη το αντικείμενο μιας αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως που υποβλήθηκε από το ίδιο αιτούν δικαστήριο στην υπόθεση Gavanozov[3]. Ωστόσο, στην απάντησή του στην υπόθεση εκείνη, το Δικαστήριο επέλεξε να επικεντρωθεί στον ορθό τρόπο συμπληρώσεως του εντύπου της ΕΕΕ από την αρχή εκδόσεως. Σε αντίθεση με τον γενικό εισαγγελέα[4], το Δικαστήριο δεν ανέλυσε το ακριβές περιεχόμενο του άρθρου 14 της οδηγίας 2014/41.

[3] Απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 2019 (C-324/17, EU:C:2019:892).

[4] Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Y. Bot στην υπόθεση Gavanozov (C-324/17, EU:C:2019:312).

A. Εφαρμόζεται στο κράτος εκδόσεως το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41;

24. Επισημαίνω ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41 σιωπά ως προς το αν η περιεχόμενη σε αυτό υποχρέωση απευθύνεται στο κράτος εκδόσεως ή στο κράτος εκτελέσεως. Αναφέρεται στην υποχρέωση των *κρατών μελών* να διασφαλίζουν ότι τα ερευνητικά μέτρα που προβλέπονται στις ΕΕΕ υπόκεινται σε ένδικα μέσα *ισοδύναμα* με εκείνα που προβλέπονται σε παρόμοιες εγχώριες υποθέσεις. Η αιτιολογική σκέψη 22 της οδηγίας 2014/41 που αφορά τα ένδικα μέσα είναι, ομοίως, διατυπωμένη κατά τρόπο γενικό και αναφέρει ότι «[τ]α ένδικα μέσα που δύνανται να ασκηθούν κατά μιας ΕΕΕ θα πρέπει να είναι τουλάχιστον ισοδύναμα με τα προβλεπόμενα σε εγχώρια υπόθεση κατά του εκάστοτε ερευνητικού μέτρου. […]».

25. Η πρώτη παράγραφος του άρθρου 14 της οδηγίας 2014/41 είναι παρόμοια με την τέταρτη παράγραφο του ίδιου άρθρου, απευθύνεται επίσης στα «κράτη μέλη» και επιβάλλει ομοίως την υποχρέωση προβλέψεως παρεμφερών και αποτελεσματικών προθεσμιών για την άσκηση των ενδίκων μέσων. Ομοίως, η παράγραφος 6 δεν αναφέρεται σε συγκεκριμένο κράτος μέλος και, κατά τα φαινόμενα, έχει, επίσης, γενική εφαρμογή. Κατά συνέπεια, οι ως άνω παράγραφοι διαφοροποιούνται από τις λοιπές παραγράφους του άρθρου 14, δηλαδή τις παραγράφους 2, 3, 5 και 7, οι οποίες αναφέρονται ρητώς είτε στο κράτος εκτελέσεως και στο κράτος εκδόσεως (παράγραφοι 2, 3 και 5) είτε μόνο στο κράτος εκδόσεως (παράγραφος 7).

26. Λαμβανομένου υπόψη του γενικού χαρακτήρα της διατυπώσεως του άρθρου 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41, και της χρήσεως σε αυτό άλλων ακριβέστερων όρων, ανακύπτουν, ενδεχομένως, ορισμένες αμφιβολίες ως προς το σε ποιο κράτος, το κράτος εκτελέσεως και/ή το κράτος εκδόσεως, έχει εφαρμογή η εν λόγω διάταξη. Οι αμφιβολίες αυτές ενισχύονται έτι περαιτέρω από την όλη οικονομία και λογική της οδηγίας 2014/41.

27. Πρώτον, το άρθρο 14 της οδηγίας 2014/41 είναι ενταγμένο στο κεφάλαιο III, το οποίο επιγράφεται «Διαδικασίες και διασφαλίσεις για το κράτος εκτέλεσης». Ωστόσο, οι διατάξεις της οδηγίας 2014/41, οι οποίες αφορούν πρωτίστως το κράτος *έκδοσης* ανευρίσκονται στο κεφάλαιο II της οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Διαδικασίες και διασφαλίσεις για το κράτος έκδοσης». Με ποια λογική λοιπόν υποχρεώσεις σχετικές με τα ένδικα μέσα που προβλέπονται από τα κράτη μέλη έκδοσης έχουν τοποθετηθεί στο τμήμα της οδηγίας που αφορά τα κράτη μέλη εκτελέσεως;

28. Δεύτερον, μου είναι αρκετά δύσκολο να διακρίνω τι ακριβώς συνεπάγεται για το κράτος μέλος *έκδοσης* η υποχρέωση προβλέψεως *ισοδύναμων* ενδίκων μέσων. Πιθανότατα, τα ερευνητικά μέτρα που λαμβάνονται από το εν λόγω κράτος μέλος είναι, εξ ορισμού, ισοδύναμα, καθόσον, συνήθως, το πιθανότερο είναι να έχουν εκδοθεί το πρώτον υπό τη μορφή εθνικής πράξεως. Ή μήπως υπάρχει μια άρρητη παραδοχή ότι μπορεί να υπάρχουν κράτη μέλη τα οποία παρεκκλίνουν σαφώς από το ισχύον εθνικό σύστημα ενδίκων μέσων μόνο στις περιπτώσεις εκδόσεως ΕΕΕ, προκειμένου να διαφοροποιήσουν κατ' ουσίαν το καθεστώς των ερευνητικών μέτρων τα οποία πρόκειται να εκτελεστούν σε άλλα κράτη μέλη (και να μειώσουν το επίπεδο της παρεχόμενης προστασίας όσον αφορά τα μέτρα αυτά);

29. Μου είναι πολύ δύσκολο να δεχθώ κάτι τέτοιο. Εξάλλου, κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2014/41, το κράτος έκδοσης μπορεί να εκδώσει ΕΕΕ μόνον αν «το ή τα ερευνητικά μέτρα που προβλέπονται στην ΕΕΕ θα μπορούσαν να είχαν διαταχθεί υπό τις ίδιες προϋποθέσεις σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση». Ως εκ τούτου, τα μέτρα αυτά εμπίπτουν, κατ' αρχήν, ήδη σε ένα εγχώριο νομικό καθεστώς ενδίκων μέσων εντός του οποίου προβλέπονται τέτοιου είδους μέσα.

30. Συνεπώς, από λογικής και συστηματικής απόψεως, θα ήταν πιο εύλογο να έχει εφαρμογή το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41 στα κράτη μέλη εκτελέσεως. Στο σύστημα αμοιβαίας αναγνωρίσεως, οι εγγυήσεις ισοδυναμίας τείνουν να έχουν εφαρμογή, κατά κανόνα, στα κράτη μέλη εκτελέσεως και όχι στα κράτη μέλη εκδόσεως. Όσον αφορά τα τελευταία, η απαίτηση ισοδυναμίας φαίνεται να είναι μάλλον κυκλική.

31. Ωστόσο, όλοι οι μετέχοντες στην παρούσα διαδικασία αποδέχονται, κατά τα φαινόμενα, σιωπηρώς την αρχική παραδοχή ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41 έχει εφαρμογή σε *αμφότερα* τα κράτη μέλη: τόσο στο κράτος μέλος *εκτελέσεως* όσο και στο κράτος μέλος *εκδόσεως*. Για τους λόγους που παρατίθενται στη συνέχεια, μπορώ επίσης να δεχθώ την άποψη αυτή ως σημείο αφετηρίας.

32. Πρώτον, και ενδεχομένως απλούστερο βήμα, είναι η γραμματική και συντακτική ανάλυση: εκ πρώτης όψεως, ο όρος «κράτη μέλη» χωρίς οποιονδήποτε άλλο προσδιορισμό πρέπει, φυσιολογικά, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι περιλαμβάνει τόσο το κράτος μέλος εκτελέσεως όσο και το κράτος μέλος εκδόσεως.

33. Επιπλέον, όπως αναφέρεται στο σημείο 25 των παρουσών προτάσεων, το άρθρο 14 της οδηγίας 2014/41 μνημονεύει ρητώς τα κράτη μέλη *εκτελέσεως* ή *εκδόσεως* ή τις αρχές *εκτελέσεως* ή *εκδόσεως* σε αρκετές από τις παραγράφους του. Ομοίως, σε επίπεδο συστημικής αναλογίας, τόσο η απόφαση-πλαίσιο για τις αποφάσεις δεσμεύσεως[5] όσο και η απόφαση-πλαίσιο για το ευρωπαϊκό ένταλμα συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων[6] αναφέρονται, στις αντίστοιχες διατάξεις τους περί ενδίκων μέσων, *σε κράτη μέλη*, πριν αποσαφηνίσουν ρητώς τα είδη των ενδίκων μέσων που πρέπει να είναι διαθέσιμα στο κράτος εκδόσεως ή στο κράτος εκτελέσεως, αντιστοίχως. Παρόμοια προσέγγιση ακολουθεί ο κανονισμός (ΕΕ) 2018/1805 σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης[7]. Το άρθρο 33 του κανονισμού επιγράφεται «Μέσα παροχής έννομης προστασίας στο *κράτος εκτέλεσης* κατά της αναγνώρισης και εκτέλεσης απόφασης δέσμευσης ή απόφασης δήμευσης»[8]. Την ίδια προσέγγιση ακολουθούσε και ο πρόδρομος του εν λόγω κανονισμού[9].

34. Επομένως, φαίνεται ότι στις περιπτώσεις στις οποίες ο νομοθέτης επιθυμούσε να είναι σαφής και όντως να διακρίνει ειδικώς μεταξύ του κράτους μέλους εκδόσεως και του κράτους μέλους εκτελέσεως, είχε, ασφαλώς, τη δυνατότητα να το πράξει. Το γεγονός ότι στο άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41 (και επίσης στο άρθρο 14, παράγραφος 4), ο νομοθέτης της Ένωσης επέλεξε να χρησιμοποιήσει τον γενικότερο όρο «κράτη μέλη» υποδηλώνει, κατά τα φαινόμενα, την πρόθεσή του να συμπεριλάβει *τόσο* το κράτος εκδόσεως *όσο* και το κράτος εκτελέσεως, ανεξάρτητα από τον τίτλο του κεφαλαίου III[10]. Εξάλλου, εφόσον το κεφάλαιο αυτό περιέχει διατάξεις οι οποίες αναφέρονται ρητώς στο κράτος *εκδόσεως*, παρά το γεγονός ότι η

5 Άρθρο 11 που επιγράφεται «Ένδικα μέσα» της αποφάσεως-πλαισίου 2003/577/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, σχετικά με την εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης περιουσιακών ή αποδεικτικών στοιχείων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 2003, L 196, σ. 45).

6 Άρθρο 18 που φέρει τον τίτλο «Ένδικα μέσα» της αποφάσεως-πλαισίου 2008/978/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με το ευρωπαϊκό ένταλμα συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων προς λήψη αντικειμένων, εγγράφων και δεδομένων για χρήση σε ποινικές διαδικασίες (ΕΕ 2008, L 350, σ. 72).

7 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Νοεμβρίου 2018 (ΕΕ 2018, L 303, σ. 1).

8 Η υπογράμμιση δική μου.

9 Άρθρο 9 της αποφάσεως-πλαισίου 2006/783/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 6ης Οκτωβρίου 2006, σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης στις αποφάσεις δήμευσης (ΕΕ 2006, L 328, σ. 59).

10 Θα μπορούσε να προστεθεί ότι, στην πραγματικότητα, ο τίτλος θα έπρεπε να είναι «Διαδικασίες και διασφαλίσεις *για* το κράτος εκτέλεσης» και όχι «Διαδικασίες και διασφαλίσεις *στο* κράτος εκτέλεσης». Είναι ασφαλώς αληθές ότι ένα ελάχιστο όριο έννομης προστασίας *στο* κράτος μέλος εκδόσεως συνιστά μια μορφή εγγυήσεως *για* το κράτος μέλος εκτελέσεως. Η υπογράμμιση δική μου.

επικεφαλίδα του αναφέρεται αποκλειστικά στα κράτη *εκτελέσεως*, τότε, το ίδιο αυτό κεφάλαιο μπορεί ασφαλώς να περιέχει επίσης και διατάξεις οι οποίες αφορούν *τόσο* το κράτος εκδόσεως *όσο* και το κράτος εκτελέσεως, τα οποία προσδιορίζονται από κοινού ως «*κράτη μέλη*».

35. Δεύτερον, το γεγονός ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41 μπορεί να εφαρμόζεται και στο κράτος μέλος εκδόσεως μπορεί επίσης να συναχθεί από το άρθρο 14, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας. Οι δύο αυτές παράγραφοι καθιερώνουν μια «δικονομική διχοτόμηση». Καίτοι το άρθρο 14, παράγραφος 1, επιβάλλει τη γενική υποχρέωση ισοδυναμίας των ενδίκων μέσων, το άρθρο 14, παράγραφος 2, επιφυλάσσει τη δυνατότητα ασκήσεως δικαστικού ελέγχου των *ουσιαστικών* λόγων εκδόσεως της ΕΕΕ αποκλειστικά και μόνο στο κράτος *εκδόσεως*.

36. Το γεγονός ότι ο δικαστικός έλεγχος των ουσιαστικών λόγων περιορίζεται αποκλειστικά στο κράτος μέλος εκδόσεως είναι απολύτως λογικό. Ωστόσο, αν γίνει δεκτό ότι το άρθρο 14, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/41 πρέπει να ερμηνεύεται ως ρήτρα *αποκλεισμού* δικαιοδοσίας (η οποία αφαιρεί τη δυνατότητα δικαστικού ελέγχου των ουσιαστικών λόγων από το κράτος μέλος εκτελέσεως), δεν συνιστά τούτο μια αρχική παραδοχή ότι υπάρχει κάποιου είδους δυνατότητα ελέγχου στο κράτος μέλος εκδόσεως; Διαφορετικά, το άρθρο 14, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας δεν θα σήμαινε ότι «μόνο το κράτος μέλος εκδόσεως μπορεί να ελέγξει τους ουσιαστικούς λόγους μιας ΕΕΕ», αλλά, αντιθέτως, ότι, στην πράξη, «ουδείς μπορεί να διενεργήσει τον σχετικό έλεγχο», δεδομένου ότι, στο κράτος εκδόσεως, δεν προβλέπεται τέτοιου είδους έλεγχος. Σε υποθέσεις όπως η προκείμενη, το άρθρο 14, παράγραφος 2, θα ισοδυναμούσε με κενό γράμμα. Συνεπώς, ο κίνδυνος να επικρατήσει αυτή η ερμηνεία μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι το (στενότερο) πεδίο εφαρμογής και ενδιαφέροντος του άρθρου 14, παράγραφος 2, ενδέχεται να υποδηλώνει όντως ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, πρέπει να είναι ευρύτερο και να εφαρμόζεται τόσο στο κράτος μέλος εκτελέσεως όσο και στο κράτος μέλος εκδόσεως.

37. Τρίτον, το ίδιο συμπέρασμα επιβεβαιώνεται επίσης από τον υπέρτερο σκοπό της οδηγίας 2014/41. Όπως έχει επισημάνει το Δικαστήριο, η οδηγία αποσκοπεί, μέσω ενός απλουστευμένου και αποτελεσματικότερου συστήματος στηριζόμενου στην ΕΕΕ ως ένα ενιαίο εργαλείο, «να συμβάλει στην επίτευξη του σκοπού τον οποίο έχει θέσει η Ένωση, να καταστεί δηλαδή αυτή ένας χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης επί τη βάσει του υψηλού βαθμού εμπιστοσύνης που πρέπει να υφίσταται μεταξύ των κρατών μελών» [11]. Η τελευταία αυτή αρχή στηρίζεται «στο μαχητό τεκμήριο ότι τα λοιπά κράτη μέλη τηρούν το δίκαιο της Ένωσης και, ιδίως, τα θεμελιώδη δικαιώματα» [12]. Το παράλληλο ενδιαφέρον που αποδίδει η οδηγία 2014/41 στην αποτελεσματικότητα της δικαστικής συνεργασίας και στον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων αποτυπώνεται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, και στο άρθρο 1, παράγραφος 4. Καίτοι το άρθρο 1, παράγραφος 2, επιβάλλει την υποχρέωση εκτελέσεως της ΕΕΕ, η παράγραφος 4 του ίδιου άρθρου υπενθυμίζει την ανάγκη σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

38. Το άρθρο 14 της οδηγίας 2014/41 συμβάλλει επίσης σε αυτήν την εξισορρόπηση παραπέμποντας στις υφιστάμενες στα αντίστοιχα κράτη μέλη λύσεις όσον αφορά τα ένδικα μέσα. Συνεπώς, η ερμηνεία της υποχρεώσεως ισοδυναμίας των ενδίκων μέσων τόσο στο κράτος εκτελέσεως όσο και στο κράτος εκδόσεως διατηρεί, σε αμφότερα αυτά τα κράτη, την προαναφερθείσα εξισορρόπηση μεταξύ της αποτελεσματικότητας και της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η αντίθετη λύση, η οποία συνίσταται στην εφαρμογή του άρθρου 14,

[11] Απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2020, Staatsanwaltschaft Wien (Πλαστογραφημένες εντολές πληρωμής) (C-584/19, EU:C:2020:1002, σκέψη 39).

[12] Όπ.π. (σκέψη 40).

παράγραφος 1, μόνο στο κράτος εκτελέσεως θα παρείχε στα κράτη μέλη τη δυνατότητα, τουλάχιστον σιωπηρώς, να προβλέπουν ασθενέστερη έννομη προστασία για τις ΕΕΕ σε σχέση με παρόμοιες εγχώριες περιπτώσεις.

39. Είναι αληθές ότι, όπως προαναφέρθηκε στα σημεία 28 και 29 των παρουσών προτάσεων, δεν καθίσταται εκ πρώτης όψεως προφανές με ποιον τρόπο και για ποιον λόγο θα διαφοροποιούσε σκόπιμα ένα κράτος μέλος εκδόσεως τα αμιγώς εθνικά ερευνητικά μέτρα από τα ίδια μέτρα όταν αυτά λαμβάνονται στο πλαίσιο μιας ΕΕΕ.

40. Ωστόσο, οποιαδήποτε διαφορά αυτού του είδους δεν απαιτείται κατ' ανάγκην να οφείλεται σε *σκόπιμη* διαφοροποίηση εκ μέρους του κράτους μέλους. Μπορεί απλώς να οφείλεται στην ύπαρξη διαφορετικών δικονομικών κανόνων στο εθνικό δίκαιο, ιδίως αν για την έκδοση της ΕΕΕ δεν απαιτείται προηγούμενη αντίστοιχη εθνική διαδικαστική πράξη. Υπ' αυτήν την έννοια, μπορεί όντως να θεωρηθεί ότι η απαίτηση ισοδυναμίας αποτρέπει το συγκεκριμένο κράτος από το να υπαγάγει παρεμπιπτόντως τις ΕΕΕ σε ένα καθεστώς ενδίκων μέσων λιγότερο ευνοϊκό σε σχέση με τα ίδια ερευνητικά μέτρα όταν αυτά εκτελούνται σε εθνικό επίπεδο, απλώς και μόνο για τον λόγο ότι τα συγκεκριμένα μέτρα υπάγονται σε διαφορετικούς δικονομικούς κανόνες. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η υποχρέωση ισοδυναμίας σκοπεί στο να αποτρέψει τα κράτη μέλη από την αποδυνάμωση της έννομης προστασίας των προσώπων που θίγονται από τα ερευνητικά μέτρα μιας ΕΕΕ σε σχέση με αυτά που θίγονται από τα αμιγώς εγχώρια ερευνητικά μέτρα[13].

41. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, φρονώ ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41, απαιτεί όσον αφορά τα ένδικα μέσα που προβλέπονται τόσο στο κράτος μέλος εκδόσεως όσο και στο κράτος μέλος εκτελέσεως, να τηρείται η υποχρέωση ισοδυναμίας, εφόσον προβλέπονται τέτοια ένδικα μέσα.

42. Καίτοι ουδείς από τους μετέχοντες στη διαδικασία έθεσε το συγκεκριμένο ζήτημα, εντούτοις, φρονώ ότι το προκαταρκτικό αυτό συμπέρασμα είναι ιδιαιτέρως σημαντικό. Μόνον αν γίνει δεκτό ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41 έχει εφαρμογή και στο κράτος μέλος εκδόσεως μπορεί να θεωρηθεί ότι το ειδικό ζήτημα των ενδίκων μέσων στο εν λόγω κράτος μέλος εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης για τους σκοπούς του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, και ότι, ως εκ τούτου, ενεργοποιούνται όλες οι προβλεπόμενες από τον Χάρτη εγγυήσεις, συμπεριλαμβανομένου του άρθρου 47. Ειδάλλως, μπορεί κάλλιστα να υποστηριχθεί ότι η οδηγία 2014/41 δεν αφορά καθόλου τα ένδικα μέσα στο κράτος μέλος εκδόσεως και ότι, συνεπώς, ο Χάρτης ουδόλως εφαρμόζεται στο συγκεκριμένο ζήτημα.

43. Πάντως, το συμπέρασμα ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41 τυγχάνει εφαρμογής στα ένδικα μέσα του κράτους μέλους εκδόσεως ελάχιστα στοιχεία αποκαλύπτει σχετικά με την ακριβή φύση των απαιτούμενων ενδίκων μέσων. Επομένως, το ζήτημα που αναφύεται συνίσταται στο ποιο ακριβώς πρέπει να είναι το ένδικο μέσο που απαιτείται να προβλέπουν τα κράτη μέλη εκδόσεως δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του Χάρτη.

[13] Όπως ακριβώς η απόφαση-πλαίσιο για το ευρωπαϊκό ένταλμα συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων, η οποία επέβαλλε ρητώς την υποχρέωση ισοδυναμίας στο κράτος μέλος *εκδόσεως*, στο άρθρο 18, παράγραφος 2, σχετικά με τα ένδικα μέσα. Βλ. υποσημείωση 6 των παρουσών προτάσεων.

Β. Τι συνιστά ένδικο μέσο κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41;

44. Όσον αφορά την υποχρέωση που επιβάλλεται στα κράτη μέλη σχετικά με τα ένδικα μέσα, το γράμμα του άρθρου 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41 είναι αρκετά σαφές. Περιορίζει τη συγκεκριμένη υποχρέωση στην απαίτηση *ισοδυναμίας*, όπως υπογραμμίζουν η Τσεχική, η Γαλλική και η Αυστριακή Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή [14].

1. Η προέλευση της αρχής της ισοδυναμίας: η ποικιλομορφία και η φύση των ερευνητικών μέτρων

45. Η απαίτηση ισοδυναμίας φαίνεται να αποτελεί συνέπεια της δυσχέρειας που αναγνωρίστηκε στο πλαίσιο των προπαρασκευαστικών εργασιών για την εξεύρεση συγκεκριμένων λύσεων οι οποίες να σέβονται την ποικιλομορφία των συστημάτων ενδίκων μέσων που υφίστανται σε εθνικό επίπεδο για τα διάφορα ερευνητικά μέτρα τα οποία προοριζόταν να καλύψει η οδηγία. Η αιτιολογική έκθεση της εν λόγω οδηγίας υπογραμμίζει ότι ο τομέας συλλογής αποδεικτικών στοιχείων παρουσιάζει σημαντικές διαφορές μεταξύ των εθνικών συστημάτων και τονίζει την ανάγκη βελτιώσεως της συνεργασίας στον συγκεκριμένο τομέα, χωρίς να θιγούν οποιεσδήποτε θεμελιώδεις πτυχές ή διαφορές μεταξύ των εθνικών συστημάτων. Για τον λόγο αυτό, δεν «είναι σκόπιμο να προβλεφθεί […] ένα ενιαίο καθεστώς ενδίκων μέσων […]» [15].

46. Πράγματι, σε αντίθεση με τα προηγούμενα νομικά κείμενα, τα οποία είχαν στενότερα πεδία εφαρμογής [16], η οδηγία 2014/41 εφαρμόζεται, κατ' αρχήν, σε οποιοδήποτε ερευνητικό μέτρο [17]. Ορισμένα εξ αυτών των μέτρων ενδέχεται να έχουν καταναγκαστικό χαρακτήρα ενώ άλλα όχι. Ορισμένα μπορεί να πραγματοποιούνται υπό πλήρη δημοσιότητα ενώ άλλα μπορεί να είναι, εξ ορισμού, μυστικά. Η ίδια η οδηγία 2014/41 αναδεικνύει το συγκεκριμένο ζήτημα μέσω του καταλόγου διαφόρων ερευνητικών μέτρων των οποίων τα καθεστώτα ρυθμίζει εξαντλητικότερα [18].

47. Η *ποικιλία* των ερευνητικών μέτρων και των εθνικών συστημάτων μέσων παροχής έννομης προστασίας εξηγεί για ποιον λόγο ο νομοθέτης επέλεξε να περιορίσει την υποχρέωση που επιβάλλει το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41 στην απαίτηση ισοδυναμίας και επίσης να παρεκκλίνει, ως προς το συγκεκριμένο σημείο, από τη διατυπωμένη υπό γενικούς όρους υποχρέωση προβλέψεως ενδίκων μέσων που είχαν υιοθετήσει οι προγενέστερες της οδηγίας 2014/41 πράξεις, των οποίων το πεδίο εφαρμογής ήταν στενότερο [19]. Στο συγκεκριμένο ζήτημα συντάσσομαι με την άποψη της Τσεχικής Κυβερνήσεως.

[14] Βλ., επίσης, απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2020, Staatsanwaltschaft Wien (Πλαστογραφημένες εντολές πληρωμής) (C-584/19, EU:C:2020:1002, σκέψη 60).

[15] Πρωτοβουλία του Βασιλείου του Βελγίου, της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, του Βασιλείου της Ισπανίας, της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας και του Βασιλείου της Σουηδίας για μια οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας σε ποινικές υποθέσεις – Αιτιολογική έκθεση (ΕΕ 2010, C 165, σ. 22) (Εγγραφο Συμβουλίου 9288/10 ADD 1 της 3ης Ιουνίου 2010).

[16] Βλ. άρθρο 34 της οδηγίας 2014/41, το οποίο ορίζει ότι η οδηγία 2014/41 αντικαθιστά τις αντίστοιχες διατάξεις της ευρωπαϊκής σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης της 20ής Απριλίου 1959, περί αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής επί ποινικών υποθέσεων και τα δύο πρόσθετα πρωτόκολλα της καθώς και διμερείς συμφωνίες που έχουν συναφθεί δυνάμει του άρθρου 26 της εν λόγω σύμβασης· της σύμβασης για την εφαρμογή της συμφωνίας του Σένγκεν· της σύμβασης για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του πρωτόκολλου της· των αποφάσεων-πλαισίων 2003/577/ΔΕΥ και 2008/978/ΔΕΥ. Βλ. υποσημειώσεις 5 και 6 των παρουσών προτάσεων.

[17] Εξαιρουμένων των κοινών ομάδων εργασίας οι οποίες εξακολουθούν να ρυθμίζονται από την απόφαση-πλαίσιο 2002/465/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, σχετικά με τις κοινές ομάδες εργασίας (ΕΕ 2002, L 162, σ. 1).

[18] Βλ. κεφάλαιο IV της οδηγίας 2014/41 σχετικά με τις «Ειδικές διατάξεις για ορισμένα διερευνητικά μέτρα», το οποίο αφορά, για παράδειγμα, την προσωρινή μεταγωγή κρατουμένων, την εξέταση με εικονοτηλεδιάσκεψη ή τηλεφωνική διάσκεψη, τη λήψη πληροφοριών σχετικά με τραπεζικούς και άλλους χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς ή σχετικά με τραπεζικές και άλλες χρηματοοικονομικές συναλλαγές ή τις μυστικές έρευνες. Το κεφάλαιο V αφορά την παρακολούθηση των τηλεπικοινωνιών.

[19] Βλ. υποσημειώσεις 5 και 6 των παρουσών προτάσεων.

48. Εντούτοις, η ποικιλία των ερευνητικών μέτρων που καλύπτεται από την οδηγία 2014/41 δεν αποτελεί τον μοναδικό παράγοντα που πρέπει να καθορίζει τη φύση της υποχρεώσεως που επιβάλλει η οδηγία 2014/41 ως προς τα ένδικα μέσα. Ένα ακόμη κρίσιμο στοιχείο είναι *ο ίδιος ο χαρακτήρας* των ερευνητικών μέτρων εντός της ποινικής διαδικασίας στο σύνολό της.

49. Συναφώς, η κατάσταση στην οποία τελεί ένα πρόσωπο το οποίο υπόκειται σε ερευνητικό μέτρο είναι αρκετά διαφορετική από εκείνη του αποδέκτη μιας οριστικής δικαστικής αποφάσεως. Καίτοι στο τελευταίο αυτό πλαίσιο πρέπει να εφαρμόζονται πλήρως οι εγγυήσεις των δικονομικών δικαιωμάτων και πρέπει να τηρούνται καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, η εφαρμογή των ίδιων διαδικαστικών προϋποθέσεων στα επιμέρους ερευνητικά μέτρα ενδέχεται να θίξει την πρακτική αξία των εν λόγω μέτρων ή, εν πάση περιπτώσει, αρκετών εξ αυτών. Πράγματι, η υποχρέωση αρχικής κοινοποιήσεως στον ενδιαφερόμενο της έρευνας, της κατασχέσεως ή της διαρκούς παρακολούθησης των τραπεζικών (ή άλλων) ενεργειών του, με την ταυτόχρονη παροχή σε αυτόν της δυνατότητας δικαστικής προσβολής τους, υπονομεύει, στην πράξη, οποιονδήποτε πρακτικό σκοπό του συγκεκριμένου ερευνητικού μέτρου.

2. Οι ελάχιστες προϋποθέσεις στην οδηγία 2014/41

50. Τα ανωτέρω, ωστόσο, δεν σημαίνουν ότι η έκδοση και η εκτέλεση μιας ΕΕΕ δεν υπόκειται σε οποιεσδήποτε προϋποθέσεις. Το Δικαστήριο έχει επισημάνει στην απόφαση Staatsanwaltschaft Wien ότι, στην οδηγία 2014/41, υπάρχει ένα «κανονιστικό πλαίσιο το οποίο περιλαμβάνει σύνολο εγγυήσεων τόσο κατά το στάδιο της έκδοσης ή της επικύρωσης όσο και κατά την εκτέλεση της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, προκειμένου να διασφαλίζεται η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του προσώπου το οποίο αυτή αφορά» [20].

51. Πράγματι, όπως ορθώς επισημαίνουν όλοι οι μετέχοντες στη διαδικασία που κατέθεσαν παρατηρήσεις, το καθεστώς που θεσπίζει η οδηγία 2014/41 δεν μπορεί να λειτουργεί εις βάρος της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων που απορρέουν από τον Χάρτη και, δυνάμει του άρθρου του 52, παράγραφος 3, από τις ελάχιστες προϋποθέσεις που αποτυπώνονται στην ΕΣΔΑ και έχουν εξειδικευθεί από το ΕΔΔΑ.

52. Η αυστηρή τήρηση των εγγυήσεων αυτών είναι, ενδεχομένως, πολύ πιο σημαντική για τους τρίτους που μετέχουν στις εθνικές ποινικές διαδικασίες. Αξίζει να ληφθεί υπόψη ότι, σε αντίθεση με τα πρόσωπα που κατηγορούνται ή διώκονται, αυτοί οι τρίτοι ενδέχεται να μην απολαύουν κανενός δικαιώματος σε μεταγενέστερο στάδιο της διαδικασίας ή να μην έχουν τη δυνατότητα προσβολής της νομιμότητας των ερευνητικών μέτρων, τουλάχιστον εμμέσως, ζητώντας, για παράδειγμα, την εξαίρεση των αποδεικτικών στοιχείων που συνελέγησαν ή προσβάλλοντας την οριστική απόφαση.

53. Επομένως, οι προϋποθέσεις οι οποίες πρέπει να πληρούνται για την έκδοση μιας ΕΕΕ (και οι περιλαμβανόμενες σε αυτές ασφαλιστικές δικλείδες) είναι διπλές: πρώτον, πρέπει να πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται από την ίδια την οδηγία 2014/41 και, δεύτερον, πρέπει να γίνονται εν γένει σεβαστά τα θεμελιώδη δικαιώματα στα οποία παραπέμπουν οι διατάξεις της οδηγίας χωρίς να τα εξειδικεύουν.

[20] Απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2020, Staatsanwaltschaft Wien (Πλαστογραφημένες εντολές πληρωμής) (C-584/19, EU:C:2020:1002, σκέψη 69).

54. Στο πλαίσιο της πρώτης κατηγορίας, το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41, ορίζει ότι μια ΕΕΕ μπορεί να εκδίδεται μόνον όταν η έκδοσή της είναι απαραίτητη και αναλογική για τους σκοπούς της διαδικασίας και όταν τα ερευνητικά μέτρα που προβλέπονται σε αυτή θα μπορούσαν να είχαν διαταχθεί υπό τις ίδιες προϋποθέσεις σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση. Η συγκεκριμένη λογική της ελάχιστης αναγκαίας παρεμβάσεως αντικατοπτρίζεται επίσης σε άλλες διατάξεις της οδηγίας, κοινός παρονομαστής των οποίων είναι η ελαχιστοποίηση ή ο καθολικός αποκλεισμός της επεμβάσεως που μπορεί να προκύψει από συγκεκριμένο ερευνητικό μέτρο [21].

55. Όσον αφορά τη δεύτερη κατηγορία, οι ΕΕΕ είναι συνδεδεμένες με τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και στις δύο πλευρές: τόσο στο κράτος μέλος εκδόσεως όσο και στο κράτος μέλος εκτελέσεως. Το άρθρο 1, παράγραφος 4, της οδηγίας 2014/41, υπενθυμίζει κατ' αρχάς τη γενική υποχρέωση των κρατών μελών να σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις νομικές αρχές που κατοχυρώνονται στο άρθρο 6 ΣΕΕ. Αυτή η γενική δήλωση εξειδικεύεται στο άρθρο 11, παράγραφος 1, στοιχείο στ', το οποίο θεσπίζει έναν *γενικό και σαφή λόγο* απορρίψεως της αναγνωρίσεως και εκτελέσεως μιας ΕΕΕ όταν «υπάρχουν σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι η εκτέλεση του ερευνητικού μέτρου που αναφέρεται στην ΕΕΕ θα ήταν ασύμβατη με τις υποχρεώσεις του κράτους μέλους εκτέλεσης σύμφωνα με το άρθρο 6 ΣΕΕ και το Χάρτη».

56. Ωστόσο, όσον αφορά τα ένδικα μέσα που παρέχουν τη δυνατότητα προσβολής της ίδιας της ΕΕΕ, πρέπει να γίνει δεκτό ότι συχνά θα είναι ασυμβίβαστη με τη φύση του ερευνητικού μέτρου η δυνατότητα μεμονωμένης και εκ των προτέρων προσβολής του η οποία έχει ως αποτέλεσμα την ενδεχόμενη αναβολή ή την μη εκτέλεσή του μέτρου στο σύνολό του.

57. Με άλλα λόγια, η άποψη ότι πρέπει οπωσδήποτε να υπάρχει ένα ex ante ένδικο μέσο, υπό τη μορφή δικαστικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου ή δικαιοδοτικού οργάνου με την οποία δύναται να προσβληθεί η νομιμότητα του εν λόγω μέτρου, ουδόλως επιτυγχάνει τη δέουσα εξισορρόπηση μεταξύ της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων των προσώπων που αφορά η έρευνα και της αναγκαίας αποτελεσματικότητας των ερευνητικών μέτρων.

58. Ως εκ τούτου, η ποικιλομορφία των προαναφερθέντων μέτρων και ο γενικός χαρακτήρας τους εξηγούν, κατά την άποψή μου, για ποιον λόγο ο νομοθέτης της Ένωσης περιόρισε την υποχρέωση του άρθρου 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41, στην απαίτηση ισοδυναμίας. Τούτο σημαίνει ότι στην περίπτωση που δεν προβλέπονται ένδικα μέσα, το άρθρο 14, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, δεν απαιτεί από τα κράτη μέλη να τα θεσπίσουν. Όπως υπογραμμίζουν η Τσεχική και η Γαλλική Κυβέρνηση, τη θέση αυτή φαίνεται να έχει υιοθετήσει το Δικαστήριο στην απόφαση Gavanozov, λαμβανομένης υπόψη της επαναλαμβανόμενης χρήσεως του όρου «ενδεχομένως» κάθε φορά που αναφέρεται στη διαθεσιμότητα ενδίκων μέσων στο κράτος εκδόσεως [22].

59. Παρά ταύτα, τα ανωτέρω τελούν υπό μια αρκετά σημαντικά επιφύλαξη: λογικά, η ισοδυναμία είναι αποδεκτή μόνον αν η κατάσταση στο κράτος εκδόσεως, στο οποίο αναφέρεται η απαίτηση ισοδυναμίας, είναι η ίδια συμβατή προς τις ελάχιστες προϋποθέσεις προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως απαιτείται από τον Χάρτη και την ΕΣΔΑ. Πράγματι, στο συγκεκριμένο

[21] Για παράδειγμα, κατά το άρθρο 10, παράγραφος 3, της οδηγίας 2014/41, «[η] αρχή εκτέλεσης μπορεί επίσης να προσφεύγει σε ερευνητικό μέτρο διαφορετικό από αυτό που προβλέπεται στην ΕΕΕ όταν το ερευνητικό μέτρο που επιλέγει η αρχή εκτέλεσης θα έχει το ίδιο αποτέλεσμα με το ερευνητικό μέτρο που προβλέπεται στην ΕΕΕ με λιγότερο οχληρό τρόπο». Επιπλέον, αντίστοιχες διατάξεις του κεφαλαίου IV στις οποίες περιγράφονται λεπτομερώς διάφορα είδη ερευνητικών μέτρων, θεσπίζουν διάφορους λόγους μη αναγνωρίσεως και μη εκτελέσεως, επιπλέον των λόγων που απαριθμούνται στον γενικό κατάλογο που παρατίθεται στο άρθρο 11 της οδηγίας 2014/41.

[22] Απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 2019, Gavanozov (C-324/17, EU:C:2019:892, σκέψεις 25, 29, 30, 32, 33, 37 και 38 και διατακτικό της εν λόγω αποφάσεως).

ζήτημα, συμφωνώ με τη Γαλλική και την Αυστριακή Κυβέρνηση καθώς και με την Επιτροπή, οι οποίες υπογραμμίζουν ότι η οδηγία 2014/41 στηρίζεται στην παραδοχή ότι τα κράτη μέλη σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα. Με απλά λόγια, η ισοδυναμία είναι αποδεκτή *μόνο στον βαθμό* που δεν γίνεται επίκληση της προκειμένου να επικυρωθεί μια «αντίστοιχη παραβίαση» των ελάχιστων προϋποθέσεων της ΕΣΔΑ.

3. Οι ελάχιστες προϋποθέσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων δυνάμει της ΕΣΔΑ

60. Στο πλαίσιο αυτό, επιβάλλεται να αναφερθούν εν συντομία οι ελάχιστες προϋποθέσεις που τίθενται από το ΕΔΔΑ. Πράγματι, το αιτούν δικαστήριο καθώς και αρκετοί από τους μετέχοντες στη διαδικασία εφιστούν την προσοχή σε μια σειρά υποθέσεων του ΕΔΔΑ στις οποίες η Βουλγαρία κρίθηκε κατ' επανάληψη υπεύθυνη για την παράβαση του άρθρου 13 της ΕΣΔΑ λόγω της απουσίας ενδίκων μέσων κατά αποφάσεων ερευνών και κατασχέσεων [23].

61. Όσον αφορά την ερμηνεία των αντίστοιχων διατάξεων του Χάρτη, το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη, ορίζει ότι η ΕΣΔΑ αποτελεί το ελάχιστο όριο κάτω από το οποίο δεν μπορεί να υποχωρήσει η παρεχόμενη από τον Χάρτη προστασία. Το άρθρο 13 ΕΣΔΑ αντιστοιχεί, τουλάχιστον εν μέρει, στο πρώτο εδάφιο του άρθρου 47 του Χάρτη. Ωστόσο, το άρθρο 47 απαιτεί την άσκηση προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, το οποίο δεν ισχύει κατ' ανάγκην στην περίπτωση του άρθρου 13 ΕΣΔΑ [24].

62. Προκειμένου να διαλυθούν οι αμφιβολίες ως προς το τι ακριβώς απαιτεί το άρθρο 47 του Χάρτη σε σχέση με την άσκηση ενδίκων μέσων ενώπιον δικαστηρίου ή δικαιοδοτικού οργάνου όσον αφορά τα ερευνητικά μέτρα, είναι σημαντικό να υπογραμμιστούν επακριβώς οι ελάχιστες προϋποθέσεις που τίθενται στη νομολογία του ΕΔΔΑ.

63. Το ΕΔΔΑ έχει καταστήσει επανειλημμένως σαφές ότι η έννοια της «αποτελεσματικής προσφυγής» κατά το άρθρο 13 ΕΣΔΑ προϋποθέτει την ύπαρξη δυνατότητας προσβολής τόσο της *νομιμότητας* των αποφάσεων έρευνας και κατάσχεσης όσο και του *τρόπου* με τον οποίον αυτές *εκτελούνται*.

64. Το ΕΔΔΑ έχει κρίνει ότι η έννοια της «πραγματικής προσφυγής» κατά το άρθρο 13 ΕΣΔΑ δεν συνεπάγεται δυνατότητα προσβολής της εκδόσεως του εντάλματος πριν τη διενέργεια της έρευνας [25]. Ωστόσο, στην απόφαση Posevini, το ΕΔΔΑ πρόσθεσε ότι η επιβολή πειθαρχικών μέτρων εις βάρος αστυνομικών για την εκτέλεση αποφάσεως έρευνας και κατασχέσεως δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά προσφυγή κατά την έννοια του άρθρου 13 ΕΣΔΑ. Το κρίσιμο στοιχείο στο πλαίσιο εξετάσεως του άρθρου 13 ΕΣΔΑ είναι αν το πρόσωπο το οποίο αφορά η έρευνα και η κατάσχεση έχει τη δυνατότητα προσβάσεως σε μια διαδικασία η οποία θα του παράσχει τη δυνατότητα αμφισβητήσεως της νομιμότητας του εν λόγω μέτρου και διεκδικήσεως

[23] Απόφαση του ΕΔΔΑ, της 19ης Ιανουαρίου 2017, Posevini κατά Βουλγαρίας (CE:ECHR:2017:0119JUD006363814, § 83 έως 87). Βλ., επίσης, αποφάσεις του ΕΔΔΑ της 26ης Ιουλίου 2007, Peev κατά Βουλγαρίας (CE:ECHR:2007:0726JUD006420901, § 70), της 22ας Μαΐου 2008, Ilya Stefanov κατά Βουλγαρίας (CE:ECHR:2008:0522JUD006575501, § 59), της 31ης Μαρτίου 2013, Stoyanov κατά Βουλγαρίας (CE:ECHR:2016:0331JUD005538810, § 152), της 15ης Οκτωβρίου 2013, Gutsanovi κατά Βουλγαρίας (CE:ECHR:2013:1015JUD003452910, § 234 και 235), της 30ής Σεπτεμβρίου 2014, Prezhdarovi κατά Βουλγαρίας (CE:ECHR:2014:0930JUD00084290, § 26 έως 28, 30 και 31 και 49 έως 52), της 16ης Φεβρουαρίου 2016, Govedarski κατά Βουλγαρίας (CE:ECHR:2016:0216JUD003495712, § 38 έως 40 και 72 έως 75), της 31ης Μαρτίου 2016, Stoyanov κ.λπ. κατά Βουλγαρίας (CE:ECHR:2016:0331JUD005538810, § 152) και της 9ης Ιουνίου 2016, Popovi κατά Βουλγαρίας (CE:ECHR:2016: 0609JUD003965111, § 122).

[24] Επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ΕΕ 2007, C 303, σ. 17).

[25] Απόφαση του ΕΔΔΑ της 22ας Μαΐου 2008, Ilya Stefanov κατά Βουλγαρίας (CE:ECHR:2008:0522JUD006575501, § 59).

της δέουσας αποζημιώσεως, εφόσον το συγκεκριμένο μέτρο διατάχθηκε ή εκτελέσθηκε παρανόμως [26]. Το ΕΔΔΑ έχει υπογραμμίσει ότι πρέπει να υφίσταται η δυνατότητα «προσβολής της ίδιας της έρευνας ή του τρόπου κατά τον οποίον αυτή διατάχθηκε ή εκτελέσθηκε» [27].

65. Με άλλα λόγια, αφενός, η υποβολή αναφοράς που οδηγεί στην κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας κατά αστυνομικών για «σκληρές» μεθόδους εκτελέσεως δεν επαρκεί για την ικανοποίηση της απαιτήσεως υπάρξεως ενδίκων μέσων δυνάμει του άρθρου 13 ΕΣΔΑ. Αφετέρου, η συγκεκριμένη διάταξη δεν φτάνει μέχρι το σημείο να επιβάλλει να υπόκειται σε προσφυγή η δικαστική απόφαση που διατάσσει την έρευνα και την κατάσχεση πριν αυτές γίνουν. Το ΕΔΔΑ δεν απαιτεί να παρέχει η προσφυγή τη δυνατότητα στον ενδιαφερόμενο να αποτρέψει τη διενέργεια της έρευνας και την επιβολή της κατάσχεσης ή αυτός να μπορεί να την ασκήσει καθ' οιανδήποτε στιγμή της διαδικασίας που αφορά την έρευνα και την κατάσχεση. Ούτε απαιτείται η οικεία προσφυγή να προβλέπεται στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας με την οποία συνδέεται η έρευνα και η κατάσχεση.

66. Από τη νομολογία του ΕΔΔΑ συνάγω τα ακόλουθα συμπεράσματα. Πρώτον, πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα προσβολής της νομιμότητας της έρευνας και κατασχέσεως *σε κάποιο στάδιο* της διαδικασίας, ωστόσο όχι κατ' ανάγκην (αλλά λογικά μάλλον) πριν από την εκτέλεση του εν λόγω μέτρου. Δεύτερον, ο έλεγχος αυτός και η κίνηση της διαδικασίας ελέγχου πρέπει να επαφίεται σαφώς στον εκάστοτε *ενδιαφερόμενο*. Δεν μπορεί να εξαρτάται από την πρωτοβουλία ή την ευχέρεια τρίτων, όπως συμβαίνει στην περίπτωση εσωτερικών ελέγχων εντός του αστυνομικού σώματος. Τρίτον, πρέπει να υπόκεινται σε έλεγχο αμφότερες οι πτυχές της έρευνας και της κατάσχεσης: όχι μόνον οι πιθανές υπερβάσεις του τρόπου υπό τον οποίο πραγματοποιήθηκε η έρευνα, αλλά επίσης και η νομιμότητα της συγκεκριμένης αποφάσεως με την οποία διατάχθηκε αρχικώς το εν λόγω μέτρο.

67. Για να δώσω ένα απλό παράδειγμα: ένα πρόσωπο του οποίου οι θύρες της κατοικίας παραβιάζονται ένα πρωινό από την αστυνομία πρέπει να έχει τη δυνατότητα να ζητήσει, ενώπιον οργάνου του κράτους μέλους, εκ των υστέρων έλεγχο ο οποίος δεν θα περιοριστεί αποκλειστικά στο να αποσαφηνισθεί εάν ήταν όντως αναγκαία η παραβίαση της θύρας της κατοικίας του ή η πρόκληση κατάγματος στο χέρι του προσώπου που φέρεται να αντιστάθηκε στη διαδικασία της έρευνας (*ο τρόπος εκτελέσεως* του μέτρου), αλλά στο πλαίσιο του οποίου θα εξακριβωθεί επίσης αν, στην πραγματικότητα, η συγκεκριμένη έρευνα είχε διαταχθεί νομίμως (*η νομιμότητα* του μέτρου per se).

68. Αυτή είναι η φύση του δικαιώματος που εγγυάται η ΕΣΔΑ. Για τη δυνητική διασφάλιση *αυτού ακριβώς του δικαιώματος*, το άρθρο 47 του Χάρτη εγγυάται τη δυνατότητα να ασκηθεί, εν ευθέτω χρόνω, προσφυγή ενώπιον δικαστηρίου.

[26] Βλ. απόφαση του ΕΔΔΑ της 19ης Ιανουαρίου 2017, Posevini κατά Βουλγαρίας (CE:ECHR:2017:0119JUD00636381, § 84). Βλ., επίσης, απόφαση του ΕΔΔΑ της 16ης Φεβρουαρίου 2016, Govedarski κατά Βουλγαρίας (CE:ECHR:2016:0216JUD003495712, § 94), στην οποία το ΕΔΔΑ επισήμανε ότι «aucune disposition du droit interne ne permettait [aux demandeurs] de contester la régularité et la nécessité d'une perquisition du domicile […]». Στην απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2014, Prezhdarovi κατά Βουλγαρίας (CE:ECHR:2014:0930JUD000842905, § 50), το ΕΔΔΑ επισήμανε ότι η απουσία σαφών κανόνων σχετικά με την έκταση του δικαστικού ελέγχου αποτελεί πρόβλημα, όπως ακριβώς και η απουσία οποιουδήποτε ουσιαστικού ελέγχου της νομιμότητας και της αιτιολογήσεως της έρευνας και της κατασχέσεως.

[27] Βλ. απόφαση του ΕΔΔΑ της 19ης Ιανουαρίου 2017, Posevini κατά Βουλγαρίας (CE:ECHR:2017:0119JUD006363814, § 85).

69. Ωστόσο, το γεγονός ότι πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα προσβολής των πορισμάτων ενώπιον ανεξαρτήτου δικαστηρίου δυνάμει του πρώτου εδαφίου του άρθρου 47 του Χάρτη, δεν μεταβάλλει τον χαρακτήρα του υποκειμένου δικαιώματος, ούτε αποκλείει την πιθανή πρόβλεψη προηγούμενης διοικητικής προσφυγής ή την υποχρέωση ασκήσεως διοικητικής ενστάσεως πριν το ζήτημα αχθεί ενώπιον του εθνικού δικαστή [28].

4. Ενδιάμεση σύνοψη και το πραγματικό ζήτημα

70. Υπ' αυτό το πρίσμα και ερμηνεία, κανένα στοιχείο της νομολογίας του ΕΔΔΑ δεν φαίνεται ικανό να παρακωλύσει την εκτέλεση των ερευνητικών μέτρων δυνάμει της οδηγίας 2014/41. Ομοίως, ουδέν ζήτημα τίθεται όσον αφορά την πιθανή δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 47 του Χάρτη, εφόσον απαιτείται, τόσο στον τρόπο με τον οποίον εκτελέσθηκε το ερευνητικό μέτρο στο κράτος μέλος εκτελέσεως από τις αρχές του εν λόγω κράτους μέλους όσο και στη νομιμότητα της αποφάσεως βάσει της οποίας εκδόθηκε η ΕΕΕ από τις αρχές εκδόσεως του κράτους μέλους εκδόσεως. Πράγματι, η δικονομική διχοτόμηση που εισάγει το άρθρο 14, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2014/41, φαίνεται να αντικατοπτρίζει αυτήν ακριβώς τη λογική.

71. Όλες αυτές οι διευκρινίσεις που αφορούν το ορθό πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2014/41, καθώς και η νομολογία του ΕΔΔΑ και οι απαιτούμενες ελάχιστες προϋποθέσεις, είναι αναγκαίες προκειμένου να καταστεί εφικτή η οριοθέτηση και η τελική αντιμετώπιση του πραγματικού προβλήματος στην υπό κρίση υπόθεση. Το ζήτημα δεν έγκειται κατ' ανάγκην στη συμβατότητα της εθνικής νομοθεσίας με κάποια ειδική διάταξη της οδηγίας 2014/41. Το πραγματικό ζήτημα εντοπίζεται ένα στάδιο νωρίτερα και τοποθετείται, μεταφορικά, στις πύλες εισόδου του όλου συστήματος: μπορεί ένα κράτος μέλος να εκδίδει ΕΕΕ ακόμη και αν έχει επίγνωση ότι οι πράξεις αυτές παραβιάζουν τις ελάχιστες προϋποθέσεις της ΕΣΔΑ και, ως εκ τούτου, το ελάχιστο απαιτούμενο από το δίκαιο της Ένωσης επίπεδο προστασίας;

Γ. Κράτος μέλος το οποίο παραβιάζει τις ελάχιστες προϋποθέσεις της ΕΣΔΑ δεν μπορεί να εκδίδει ΕΕΕ οι οποίες θα βαρύνονται κατ' ανάγκην με την ίδια παράβαση

72. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα στην υπό κρίση υπόθεση, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν μπορεί να εκδώσει ΕΕΕ για έρευνα και κατάσχεση, τόσο στις εγκαταστάσεις εταιρίας όσο και σε ιδιωτική κατοικία, καθώς και αν μπορεί να εξετάσει μάρτυρα όταν, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, οι ενδιαφερόμενοι δεν έχουν τη δυνατότητα να προσφύγουν κατά των μέτρων αυτών.

73. Κατά την άποψή μου, η απάντηση είναι «όχι, δεν μπορεί». *Ενόσω* το κράτος μέλος εκδόσεως δεν διασφαλίζει τη συμμόρφωση προς τις ελάχιστες προϋποθέσεις που απαιτούνται από την ΕΣΔΑ και παρατίθενται στο προηγούμενο τμήμα των παρουσών προτάσεων, οι αρχές του εν λόγω κράτους δεν επιτρέπεται να συμμετέχουν στο σύστημα που θεσπίζει η οδηγία 2014/41.

74. Όπως ορθώς υπογραμμίστηκε, ιδίως από τη Γαλλική και την Αυστριακή Κυβέρνηση καθώς και από την Επιτροπή, η συμμετοχή στο σύστημα δικαστικής συνδρομής και αμοιβαίας αναγνωρίσεως που θεσπίζει η οδηγία 2014/41 προϋποθέτει ότι όλοι οι συμμετέχοντες πληρούν τις ελάχιστες απαιτήσεις προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

[28] Βλ. προτάσεις μου στην υπόθεση El Hassani (C-403/16, EU:C:2017:659, σημεία 116 και 117 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Κατ' επέκταση, βλ., επίσης, αποφάσεις της 13ης Δεκεμβρίου 2017, El Hassani (C-403/16, EU:C:2017:960, σκέψεις 39 έως 41) και της 10ης Μαρτίου 2021, Konsul Rzeczypospolitej Polskiej w N. (C-949/19, EU:C:2021:186, σκέψεις 45 και 46).

75. Ομολογουμένως, η ιδιαιτερότητα της υπό κρίση υποθέσεως έγκειται στο γεγονός ότι τα προδικαστικά ερωτήματα υποβλήθηκαν από δικαστήριο του κράτους μέλους εκδόσεως, καίτοι η σχετική διαδικασία εξακολουθεί να βρίσκεται σε «προ-αναγνωριστικό» στάδιο. Το αιτούν δικαστήριο εξετάζει το ενδεχόμενο εκδόσεως ΕΕΕ, πλην όμως, μέχρι στιγμής, ουδεμία πράξη έχει κοινοποιηθεί σε άλλο κράτος μέλος.

76. Η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με το ζήτημα της αμοιβαίας αναγνωρίσεως σε ποινικές υποθέσεις έχει διαμορφωθεί, κατά κύριο λόγο, κατόπιν προδικαστικών ερωτημάτων προερχόμενων από τις αρχές *εκτελέσεως*, οι οποίες διατηρούν αμφιβολίες ως προς το αν το δίκαιο της Ένωσης τους επιτρέπει να απαντούν θετικά σε αιτήματα που υποβάλλονται από τις αρχές άλλων κρατών μελών. Πράγματι, στο πλαίσιο των πράξεων που στηρίζονται στην αμοιβαία συνεργασία, οι μηχανισμοί που εμποδίζουν τις ελαττωματικές πράξεις να αναπτύξουν τα επιθυμητά έννομα αποτελέσματα αφορούν κατά κανόνα το κράτος μέλος εκτέλεσης. Η υπό κρίση υπόθεση αποτελεί ένα σπάνιο παράδειγμα αυτοπεριορισμού της αρχής εκδόσεως λόγω αμφιβολιών ως προς το αν είναι καν ικανή να εκδώσει μια συγκεκριμένη νομική πράξη αμοιβαίας αναγνωρίσεως.

77. Ωστόσο, από τα ανωτέρω ασφαλώς δεν μπορεί να συναχθεί ότι το δίκαιο της Ένωσης εθελοτυφλεί ως προς την κατάσταση που επικρατεί στο κράτος μέλος εκδόσεως.

78. Σε πρακτικό επίπεδο, η οδηγία 2014/41 ρυθμίζει αρκετά ζητήματα και επιβάλλει διάφορες απαιτήσεις στο κράτος μέλος εκδόσεως. Οι απαιτήσεις αυτές υπογραμμίζονται περαιτέρω από τη γενική υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων που επιβάλλει σε όλες τις σχετικές δικαστικές αρχές το άρθρο 1, παράγραφος 4, της εν λόγω οδηγίας.

79. Ωστόσο, αν εξεταστεί από πλευράς αρχής, το ζήτημα γίνεται απολύτως σαφές. Αδυνατώ να διακρίνω με ποιον τρόπο μπορεί να υπάρξει οποιαδήποτε «αμοιβαία εμπιστοσύνη» σε ένα σύστημα στο οποίο τα κράτη μέλη εκδόσεως δύνανται να εκδώσουν πράξεις οι οποίες, εξ ορισμού και όπως προαναφέρθηκε, παραβιάζουν τις ελάχιστες προϋποθέσεις στις οποίες υπόκειται όλο το σύστημα και παρά ταύτα οι πράξεις αυτές να επιτρέπεται συνειδητά, ανεξαρτήτως του ως άνω γεγονότος, να αποτελούν μέρος του εν λόγω συστήματος.

80. Πράγματι, φρονώ ότι παρέλκει να επαναλάβω την πλουσιότατη νομολογία επί του συγκεκριμένου ζητήματος, στην οποία υπογραμμίζεται η σημασία της αμοιβαίας εμπιστοσύνης για την αμοιβαία αναγνώριση και τη λειτουργία πάρα πολλών μηχανισμών δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις εντός της Ένωσης[29]. Ειδικότερα, η απαίτηση αμοιβαίας εμπιστοσύνης ή μάλλον, πιο ρεαλιστικά, ο αποκλεισμός της δυσπιστίας, σημαίνει ότι οι αρχές του κράτους μέλους εκτελέσεως *τεκμαίρουν* ότι το κράτος μέλος εκδόσεως συμμορφώνεται προς τους κανόνες και τα θεμελιώδη δικαιώματα και, συνεπώς, δεν χρειάζεται *να ελέγξουν*, πέραν εξαιρετικών περιπτώσεων, αν η πράξη του κράτους μέλους εκδόσεως συνάδει προς τα θεμελιώδη δικαιώματα[30].

81. Το Δικαστήριο έχει επίσης τονίσει ότι «εναπόκειται στα κράτη μέλη, βάσει ιδίως της αρχής της καλόπιστης συνεργασίας κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, ΣΕΕ, να διασφαλίζουν, εντός της αντίστοιχης επικράτειάς τους, την εφαρμογή και την τήρηση του

[29] Βλ., για παράδειγμα και προσφάτως, αποφάσεις της 8ης Δεκεμβρίου 2020, Staatsanwaltschaft Wien (Πλαστογραφημένες εντολές πληρωμής) (C-584/19, EU:C:2020:1002, σκέψη 40) ή της 10ης Μαρτίου 2021, PI (C-648/20 PPU, EU:C:2021:187, σκέψη 35 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[30] Βλ., για παράδειγμα, γνωμοδότηση 2/13 (Προσχώρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ΕΣΔΑ) της 18ης Δεκεμβρίου 2014 (EU:C:2014:2454, σκέψη 192). Βλ., επίσης, απόφαση της 6ης Μαρτίου 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

δικαίου της Ένωσης και να λαμβάνουν, προς τον σκοπό αυτό, κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο που δύναται να διασφαλίσει την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις Συνθήκες ή από τις πράξεις των θεσμικών οργάνων της [Ένωσης] […]» [31].

82. Στο πλαίσιο αυτό, κράτος μέλος το οποίο επωφελείται του συστήματος και γνωρίζει ότι οι εκδιδόμενες εκ μέρους του πράξεις είναι, στην πραγματικότητα, μη συμβατές με τις ελάχιστες απαιτούμενες εγγυήσεις όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα, κατά την άποψή μου, δεν ενεργεί στο πνεύμα της καλόπιστης συνεργασίας. Για την ακρίβεια, πράττει το ακριβώς αντίθετο, καθόσον εξαναγκάζει κάθε άλλον εμπλεκόμενο, και ιδίως το κράτος μέλος εκτελέσεως, να υιοθετήσει την *αμοιβαία δυσπιστία* ως αρχική του θέση. Με ποιον τρόπο μπορεί να γεννηθεί αμοιβαία εμπιστοσύνη σε ένα σύστημα το οποίο επιτρέπει σε ορισμένους από τους μετέχοντες να καταστρατηγούν τους κανόνες;

83. Ομολογουμένως, η οδηγία 2014/41 περιέχει διάφορες δικλίδες οι οποίες διασφαλίζουν τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων όσον αφορά την αναγνώριση και την εκτέλεση των εκάστοτε ερευνητικών μέτρων στο κράτος μέλος εκτελέσεως [32]. Στον κατάλογο αυτό περιλαμβάνεται και ο προβλεπόμενος από το άρθρο 11, παράγραφος 1, στοιχείο στ′, της οδηγίας 2014/41, λόγος απορρίψεως, ο οποίος, πιθανότατα, έχει ως αποτέλεσμα την απόρριψη λόγω μη συμμορφώσεως προς τα θεμελιώδη δικαιώματα.

84. Ωστόσο, αυτό ασφαλώς δεν σημαίνει ότι όλη η ευθύνη μπορεί να μετακυλιστεί στο κράτος μέλος εκτελέσεως. Επαναλαμβάνω ότι η καλόπιστη συνεργασία (και η αμοιβαία εμπιστοσύνη) είναι αλληλένδετες. Περιλαμβάνουν, εξ ορισμού, όλους τους μετέχοντες στη συναλλαγή. Το Δικαστήριο έχει ταχθεί αναφανδόν υπέρ αυτής της απόψεως επισημαίνοντας ότι η συμμόρφωση προς τα θεμελιώδη δικαιώματα συνιστά *κοινή υποχρέωση*, η οποία βαρύνει τόσο το κράτος μέλος εκδόσεως όσο και το κράτος μέλος εκτελέσεως. Η αρχική υποχρέωση διασφαλίσεως της συμμορφώσεως προς τα θεμελιώδη δικαιώματα βαρύνει αναντίρρητα το κράτος μέλος εκδόσεως [33]. Το να επιτρέπεται, εκ προοιμίου, η εισαγωγή μη συμβατών ΕΕΕ στο σύστημα, θα μετέθετε το σύνολο των ευθυνών για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων αποκλειστικά στις αρχές εκτελέσεως [34], οι οποίες ενδέχεται να συνειδητοποιούν την υποχρέωση αυτή μόνο σε ορισμένες περιπτώσεις και να την αγνοούν πλήρως σε άλλες.

85. Κατά την άποψή μου, αυτό το παιχνίδι «ρώσικης ρουλέτας» με τα ατομικά δικαιώματα είναι, από εννοιολογική άποψη, απολύτως ασύμβατο με τη λογική που διαπνέει το σύστημα αμοιβαίας αναγνωρίσεως. Η αρχή εκδόσεως έχει επίγνωση του γεγονότος ότι η εκδοθείσα ΕΕΕ προσβάλλει θεμελιώδη δικαιώματα, αλλά επαφίεται στην επαγρύπνηση της αρχής εκτελέσεως για να δει αν η τελευταία θα το συνειδητοποιήσει, με συνέπεια τον μάλλον επιλεκτικό σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ιδιωτών που εμπλέκονται στη διαδικασία [35].

[31] Απόφαση της 6ης Μαρτίου 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[32] Όπως υπογραμμίζεται στα σημεία 53 και 54 των παρουσών προτάσεων.

[33] Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 2018, Piotrowski (C-367/16, EU:C:2018:27, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία) στην οποία επιβεβαιώνεται στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης ότι συνιστά *πρωταρχική ευθύνη του κράτους μέλους εκδόσεως* να διασφαλίζει τη συμμόρφωση προς τα θεμελιώδη δικαιώματα.

[34] Συντάσσομαι, συναφώς, με τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Y. Bot στην υπόθεση Gavanozov, κατά την οποία η λύση αυτή δεν παραγνωρίζει απλώς την όλη οικονομία της οδηγίας 2014/41 αλλά και την έννοια της αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Y. Bot στην υπόθεση Gavanozov (C-324/17, EU:C:2019:312, σημεία 84 έως 87).

[35] Η κατάσταση αυτή προσομοιάζει με την υποθετική περίπτωση ενός κατασκευαστή οχημάτων ο οποίος θέτει στην κυκλοφορία οχήματα μολονότι γνωρίζει ότι όλα τους έχουν ένα τεχνικό ελάττωμα, πλην όμως διατηρεί την πεποίθηση ότι οι αστυνομικοί έλεγχοι δεν είναι τόσο συχνοί και, ιδανικά, δεν θα υπάρξουν τόσο πολλά τροχαία ατυχήματα τα οποία θα έχουν ως αποτέλεσμα τον τραυματισμό των επιβατών ή μελών του γενικού πληθυσμού λόγω του συγκεκριμένου τεχνικού ελαττώματος.

86. Επιπλέον, αυτή η ρώσικη ρουλέτα δεν μεταφέρει απλώς την ευθύνη εντοπισμού της παραβάσεως στο κράτος μέλος εκτελέσεως, αλλά, ενδεχομένως, καθιστά το εν λόγω κράτος μέλος συνεργό στις εν λόγω παραβάσεις στην περίπτωση που δεν τις εντοπίσει και δεν τις αποτρέψει. Κατ' αυτόν τον τρόπο, τα εμπλεκόμενα κράτη μέλη διατρέχουν τον κίνδυνο μη τηρήσεως των προϋποθέσεων που καθόρισε το ΕΔΔΑ με την απόφαση Avotiņš [36] και, συνεπώς, ενεργοποιήσεως εις βάρος τους της ευθύνης που υπέχουν κατά το διεθνές δίκαιο [37].

87. Πράγματι, τόσο η απόφαση Avotiņš, όσο και η νομολογία του παρόντος Δικαστηρίου σχετικά με τη δυνητική μη αναγνώριση ή μη εκτέλεση πράξεως του κράτους μέλους εκδόσεως στο κράτος μέλος εκτελέσεως [38] αφορούν τις συστημικές ελλείψεις ή τις συστηματικές πλημμέλειες στο κράτος μέλος εκδόσεως, οι οποίες ενδέχεται να έχουν ορισμένες επιπτώσεις στο κράτος μέλος εκτελέσεως.

88. Ωστόσο, ή μάλλον κατά μείζονα λόγο, αδυνατώ να διακρίνω για ποιον λόγο, εφόσον αυτές οι επιπτώσεις προβλέπονται για τις ευρείες (συστημικές) ελλείψεις, δηλαδή όταν όλο το σύστημα καθίσταται δυσλειτουργικό [39], αλλά και για τις αδυναμίες που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως τομεακές [40], δεν πρέπει να ισχύει το ίδιο για αυτές που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως μικρές απλώς αδυναμίες, ήτοι για τις πλημμέλειες που εντοπίζονται αποκλειστικά και μόνον όσον αφορά συγκεκριμένα διαδικαστικά στοιχεία.

89. Εξάλλου, εάν θεωρηθεί ότι η προσέγγιση είναι ότι, από ένα συγκεκριμένο σημείο και έπειτα, το κράτος μέλος εκτελέσεως δεν υποχρεούται πλέον να αναγνωρίσει ή να εκτελέσει πράξεις προερχόμενες από συγκεκριμένα κράτη μέλη εκδόσεως [41], δεν είναι επίσης συμφυές προς αυτή τη δήλωση ότι το κράτος μέλος εκδόσεως, όταν γνωρίζει ότι δεν συμμορφώνεται, θα πρέπει να αποτρέπεται από το να προσφεύγει σε ένα σύστημα δικαστικής συνεργασίας του οποίου δεν πληροί πλέον τις προϋποθέσεις εισόδου;

90. Υπό μία έννοια, το ανωτέρω συμπέρασμα δεν είναι απλώς συμφυές προς τη λογική του συστήματος, αλλά και πολύ πιο *αναλογικό*. Αντί να βαρύνεται το συνολικό σύστημα δικαστικής συνεργασίας (και ο αρμόδιος φορέας σε κάθε κράτος μέλος) με την υποχρέωση να εξετάζει, σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση και κατ' επανάληψη, εάν έχουν διατυπωθεί λόγοι αρνήσεως της αναγνωρίσεως ή της εκτελέσεως της ΕΕΕ ή όχι, δεν είναι πιο εύλογο να ανασταλεί προσωρινώς η αναγνωρισμένη και αποδεδειγμένα προβληματική πηγή, ώστε να διασφαλισθεί πρώτα η συμμόρφωση προς τις ελάχιστες απαιτήσεις πριν γίνει εκ νέου αποδεκτή; Αυτή η λύση φαντάζει πολύ πιο δικαιολογημένη καθόσον, σε αντίθεση με την περίπτωση στην οποία η πιθανή συστημική αδυναμία πρέπει να αποδειχθεί ότι συνιστά απειλή στην επιμέρους περίπτωση του

[36] Απόφαση του ΕΔΔΑ της 23ης Μαΐου 2016, Avotiņš κατά Λεττονίας (CE:ECHR:2016:0523JUD001750207, § 116).

[37] Βλ., προσφάτως, απόφαση του ΕΔΔΑ της 25ης Μαρτίου 2021, Bivolaru και Moldovan κατά Γαλλίας (CE:ECHR:2021:0325JUD004032416).

[38] Αποφάσεις της 21ης Δεκεμβρίου 2011, N.S. κ.λπ. (C-411/10 και C-493/10, EU:C:2011:865), της 5ης Απριλίου 2016, Aranyosi και Căldăraru (C-404/15 και C-659/15 PPU, EU:C:2016:198) και της 25ης Ιουλίου 2018, Minister for Justice and Equality (Ελλείψεις του δικαστικού συστήματος) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586).

[39] Απόφαση της 25ης Ιουλίου 2018, Minister for Justice and Equality (Ελλείψεις του δικαστικού συστήματος) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, σκέψεις 58 έως 62).

[40] Στο πλαίσιο των οποίων αυτό που δηλώνεται είναι μια αδυναμία όσον αφορά τον εκάστοτε επίμαχο τομέα, όπως τις προϋποθέσεις για τα πρόσωπα που αναζητούν διεθνή προστασία – απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, N.S. κ.λπ. (C-411/10 και C-493/10, EU:C:2011:865, σκέψεις 89 και 90, 94, 106), ή τις συνθήκες φυλακίσεως – απόφαση της 5ης Απριλίου 2016, Aranyosi και Căldăraru (C-404/15 και C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, σκέψεις 89 έως 94), χωρίς σε οποιαδήποτε από τις δύο περιπτώσεις να υπονοείται ότι από τις εν λόγω ελλείψεις επηρεάζεται το σύνολο του δικαστικού συστήματος του εκάστοτε κράτους μέλους.

[41] Όπως επανέλαβε προσφάτως το Δικαστήριο στην απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Openbaar Ministerie (Ανεξαρτησία της δικαστικής αρχής εκδόσεως του εντάλματος) (C-354/20 PPU και C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033) και εφαρμόστηκε συνακόλουθα από το Rechtbank Amsterdam (πλημμελειοδικείο Άμστερνταμ) στην απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2021, υπόθεση αριθ. RK 20/771 13/751021-20, NL:RBAMS:2021:420.

ενδιαφερομένου[42], στην περίπτωση της πλημμελούς τομεακής ρυθμίσεως που αφορά ένα και μόνο ζήτημα, είναι σαφές ότι δεν είναι δυνατή η έκδοση οποιασδήποτε συμβατής πράξεως. Όλες οι εκδιδόμενες πράξεις, εξ ορισμού, θα πάσχουν, καθόσον η νομοθεσία υπό την οποία εκδόθηκαν είναι, αυτή καθεαυτήν, ασύμβατη.

91. Εν ολίγοις, οποιοσδήποτε επιθυμεί να χρησιμοποιήσει το σύστημα δικαστικής συνδρομής και αμοιβαίας αναγνωρίσεως δυνάμει της οδηγίας 2014/41, ή, ενδεχομένως, δυνάμει οποιασδήποτε άλλης πράξεως δικαστικής συνδρομής και αμοιβαίας αναγνωρίσεως, πρέπει να προσέρχεται, μεταφορικά μιλώντας, με «καθαρά χέρια» ή, μάλλον, δεν μπορεί να προσέλθει με χέρια τα οποία γνωρίζει ότι είναι «λερωμένα». Η μη τήρηση αυτού του βασικού κανόνα υγιεινής, ο οποίος έχει αναγνωριστεί επανειλημμένως και υπογραμμίζεται συστηματικώς, μπορεί πράγματι να έχει ως αποτέλεσμα να κληθεί το συγκεκριμένο πρόσωπο να αποχωρήσει από το δωμάτιο και να επιστρέψει μόνο αφού βρει σαπούνι και ακολουθήσει την απαιτούμενη διαδικασία.

92. Στο συγκεκριμένο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως, όπως προαναφέρθηκε, με την απόφαση Posevini[43] και προγενέστερες αποφάσεις, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι η Βουλγαρία παραβιάζει την υποχρέωση παροχής αποτελεσματικής προσφυγής κατά την έννοια του άρθρου 13 ΕΣΔΑ, λόγω της απουσίας οποιασδήποτε διαδικασίας επιτρέπουσας την προσβολή της νομιμότητας αποφάσεως έρευνας και κατασχέσεως ή καταβολής δέουσας αποζημιώσεως[44]. Όπως επισημαίνεται στις αποφάσεις εκείνες, η Βουλγαρική Κυβέρνηση, στην πραγματικότητα, αναγνώρισε τη συγκεκριμένη αδυναμία και δεσμεύτηκε στην Επιτροπή Υπουργών να διορθώσει την κατάσταση[45], πλην όμως άνευ αποτελέσματος, όπως υπογραμμίζεται και στη διάταξη περί παραπομπής στην υπό κρίση υπόθεση.

93. Εν ολίγοις, στον βαθμό που η εθνική νομοθετική αδυναμία δεν έχει αποκατασταθεί, οι αρχές του συγκεκριμένου κράτους μέλους δεν επιτρέπεται να εκδίδουν ΕΕΕ οι οποίες, αυτόματα και αναπόφευκτα, πάσχουν από την ίδια παράβαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων όπως (αυτή που) προαναφέρθηκε από το ΕΔΔΑ.

94. Επισημαίνω ότι όσον αφορά τις αποφάσεις που διατάσσουν την εξέταση μαρτύρων δεν έχει διαπιστωθεί παρόμοιο ζήτημα. Συναφώς, συντάσσομαι με τη Γαλλική και την Αυστριακή Κυβέρνηση ότι, ουσιαστικά, η εξέταση μαρτύρων per se δεν είναι πιθανό να έχει ως αποτέλεσμα την τόσο σοβαρή προσβολή των θεμελιωδών ελευθεριών ενός ιδιώτη όσο οι αποφάσεις έρευνας και κατασχέσεως.

95. Εξάλλου, το άρθρο 24 της οδηγίας 2014/41 περιλαμβάνει αρκετά εξαντλητικές ρυθμίσεις σχετικά με την εξέταση των μαρτύρων μέσω εικονοτηλεδιασκέψεως ή άλλης οπτικοακουστικής επικοινωνίας. Εναλλακτικώς, το άρθρο 25 της ίδιας οδηγίας αφορά την εξέταση μαρτύρων μέσω τηλεφωνικής διασκέψεως. Οι εν λόγω διατάξεις περιέχουν συγκεκριμένες εγγυήσεις, συμπεριλαμβανομένου ενός λόγου μη αναγνωρίσεως ή μη εκτελέσεως δυνάμει του άρθρου 24, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας, ήτοι την απαίτηση προς την αρχή εκτελέσεως να εφαρμόζει τις «θεμελιώδεις αρχές της νομοθεσίας του κράτους εκτέλεσης» δυνάμει του άρθρου 24,

[42] Η οποία είναι αναγκαία στη «δοκιμασία δύο σταδίων» που απαιτεί τόσο τη δομική (συστηματική και γενικευμένη) όσο και τη μεμονωμένη εξέταση σε σχέση με κάθε επιμέρους υπόθεση – απόφαση της 25ης Ιουλίου 2018, Minister for Justice and Equality (Ελλείψεις του δικαστικού συστήματος) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, σκέψεις 61 και 68), όπως επιβεβαιώθηκε στην απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Openbaar Ministerie (Ανεξαρτησία της δικαστικής αρχής εκδόσεως του εντάλματος) (C-354/20 PPU και C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, σκέψεις 54 και 55).

[43] Απόφαση του ΕΔΔΑ της 19ης Ιανουαρίου 2017, Posevini κατά Βουλγαρίας (CE:ECHR:2017:0119JUD00636381).

[44] Βλ. υποσημείωση 23 των παρουσών προτάσεων.

[45] Βλ. απόφαση του ΕΔΔΑ της 19ης Ιανουαρίου 2017, Posevini κατά Βουλγαρίας (CE:ECHR:2017:0119JUD00636381, § 47).

παράγραφος 5, στοιχείο α', της εν λόγω οδηγίας ή την υποχρέωση παροχής πληροφοριών σχετικά με δικονομικά δικαιώματα στα οποία περιλαμβάνεται το δικαίωμα μη καταθέσεως, όπως προβλέπεται από το άρθρο 24, παράγραφος 5, στοιχείο ε', της ίδιας οδηγίας.

96. Παρά ταύτα, φρονώ ότι ο περιορισμός της λύσεως στην υπό κρίση υπόθεση μόνο στις αποφάσεις έρευνας και κατασχέσεως δεν αποτελεί συστηματική λύση για τον ενδεχομένως ευρύ κατάλογο παραβάσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Μεταξύ διαφορετικών ερευνητικών μέτρων ενδέχεται να υπάρχουν, όπως προαναφέρθηκε ήδη, παραβάσεις διαφόρων βαθμών και εντάσεων. Υπ' αυτή την έννοια, δεν είναι εύκολο να υπάρξει μια αφηρημένη οριοθέτηση προκειμένου να υποστηριχθεί ότι ένα δεδομένο ερευνητικό μέτρο *ουδέποτε* μπορεί να είναι προβληματικό.

97. Όσον αφορά τη συγκεκριμένη εξέταση μάρτυρα, καίτοι μπορεί να χαρακτηρισθεί ως μια αρκετά «ήπια» επέμβαση στην προσωπική σφαίρα ενός προσώπου, ωστόσο, δεν μπορεί να αποκλεισθεί ότι η εξέταση συγκεκριμένου μάρτυρα σε συγκεκριμένη κατάσταση δύναται να έχει ως αποτέλεσμα την προσβολή των προστατευόμενων ατομικών δικαιωμάτων, όπως είναι τα δικαιώματα ευάλωτων προσώπων των οποίων η ιδιαίτερη κατάσταση δεν έχει ληφθεί δεόντως υπόψη στο πλαίσιο εκδόσεως της ΕΕΕ με την οποία διατάσσεται η εξέταση. Σε αυτή την περίπτωση, το θιγόμενο πρόσωπο θα πρέπει επίσης να έχει, αφενός, πρόσβαση σε ένδικα μέσα τα οποία καθιστούν εφικτό τον δικαστικό έλεγχο της νομιμότητας του οικείου μέτρου και, αφετέρου, την αναζήτηση της δέουσας αποζημιώσεως.

98. Εν ολίγοις, αποτελεί καθήκον των αρχών εκδόσεως να διασφαλίζουν ότι η νομιμότητα των πράξεών τους δεν θίγεται από τη μη συμμόρφωσή τους προς τις ελάχιστες προϋποθέσεις που θέτει η ΕΣΔΑ, όταν οι πράξεις αυτές εισέρχονται στο σύστημα της οδηγίας 2014/41.

V. Πρόταση

99. Προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που του υπέβαλε το Spetsializiran nakazatelen sad (ειδικό ποινικό δικαστήριο, Βουλγαρία), ως εξής:

Το άρθρο 14, παράγραφος 1, και το άρθρο 1, παράγραφος 4, της οδηγίας 2014/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σε ποινικές υποθέσεις, ερμηνευόμενα υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του άρθρου 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, αντίκεινται σε κατάσταση κατά την οποία η εθνική νομοθεσία δεν προβλέπει κανένα ένδικο μέσο κατά της εκδόσεως Ευρωπαϊκής Εντολής Έρευνας, στην περίπτωση που η έκδοση της εν λόγω εντολής έρευνας συνεπάγεται, αυτόματα και αναπόφευκτα, την ίδια παράβαση των ελαχίστων προϋποθέσεων που εγγυάται η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών με εκείνη την οποία έχει ήδη επισημάνει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Οι ως άνω διατάξεις αντίκεινται επίσης στην έκδοση Ευρωπαϊκής Εντολής Έρευνας υπ' αυτές τις περιστάσεις.